

Rejent * rok 20 * nr 1(225)
styczeń 2010 r.

Konferencje – Zjazdy – Spotkania

Sprawozdanie z Konferencji Naukowej pt. „Wymiar sprawiedliwości i administracja publiczna wobec prawa nowych technologii”

W dniach 21-22 września 2009 r. na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego odbyła się Konferencja Naukowa pt. „Wymiar sprawiedliwości i administracja publiczna wobec prawa nowych technologii”. Organizatorem konferencji było Centrum Badań Problemów Prawnych i Ekonomicznych Komunikacji Elektronicznej (CBKE), jednostka naukowo-badawcza Uniwersytetu Wrocławskiego.

Konferencja miała na celu zaprezentowanie ogólnych założeń związanych z zastosowaniem środków komunikacji elektronicznej dla dokonywania czynności procesowych stron i czynności sądowych oraz projektów zmian przepisów prawnych, dotyczących zastosowania nowych technologii w postępowaniu cywilnym.

Pierwszego dnia w trakcie wykładów została poruszona tematyka związana z informatyzacją sądownictwa. Myślą przewodnią tego dnia obrad było założenie, by budować system informatyczny, który obsługiwać będzie sądy i podmioty komunikujące się z sądem w toku prowadzonych postępowań, z góry określić cele tego przedsięwzięcia oraz ich hierarchię. Jednym z kluczowych elementów była próba przygotowania zasad tworzenia systemu informatycznego służącego komunikacji z sądem, które pozwoliłyby uzyskać rzeczywisty i widoczny postęp

w krótkim czasie. Jak zauważyli organizatorzy, krótkowzroczne określanie celów zastosowania nowoczesnych technologii informatycznych powoduje brak istotnej poprawy funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości – system używany w wydziale cywilnym wyłącznie do rejestracji spraw powiela biurowość, czyli czynności rejestracyjne. Sprawne prowadzenie repetytorium nie przyspiesza rozpoznania spraw, co najwyżej usprawnia sprawozdawczość. Publikacja samych danych statystycznych o działalności sądu w Internecie nie przekłada się praktycznie na obraz sądu w oczach obywatela. Jeżeli jednak dać stronie możliwość zdalnego, przy użyciu Internetu, zasięgnięcia informacji o sprawie, w której uczestniczy, dostęp do informacji sądowej ulega znacznej poprawie, przyjmując zupełnie nową jakość i pozwalając na lepszą obronę praw jednostki.

Drugiego dnia konferencji uczestnicy zapoznali się z podstawowymi pojęciami z zakresu prawa elektronicznej administracji. Pod pojęciem elektronicznej administracji należy rozumieć zespół przedsięwzięć legislacyjnych, organizacyjnych oraz technicznych, mających na celu wspomaganie realizacji zadań administracji (głównie rządowej i samorządowej) za pomocą narzędzi i środków informatyki i automatyki. Kluczowymi zagadnieniami poruszonymi w kontekście współczesnej administracji były odpowiednie standardy interoperacyjności oraz właściwie zdefiniowane procedury administracyjne.

Jeden z ciekawszych referatów pt. „*Informatyzacja postępowania cywilnego w Polsce de lege lata*” wygłosiła dr Sylwia Kotecka. Autorka zauważyła, że możliwość wnoszenia do sądów tzw. elektronicznych pism procesowych w postępowaniu cywilnym została wyrażona *expressis verbis* jedynie w odniesieniu do elektronicznego postępowania upominawczego, wejście w życie ustawy nowelizującej kodeks postępowania cywilnego w tym zakresie przewidziano na dzień 1 stycznia 2010 r.

W literaturze od kilku lat toczy się dyskusja, czy *de lege lata* możliwe jest wnoszenie do sądów pism procesowych w sprawach cywilnych opatrzonych podpisem elektronicznym. Ustawodawca nie dokonał bowiem zmiany przepisu art. 126 § 1 pkt 4 k.p.c., dotyczącego podpisu pod pismem procesowym. Według art. 125 § 2 k.p.c., jeśli przepis szczególny tak stanowi, pisma procesowe wnosi się na informatycznych nośnikach danych albo za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. W § 4 tego artykułu znajduje się delegacja ustawowa dla Ministra

Sprawiedliwości do określenia w drodze rozporządzenia szczegółowych zasad i terminu wprowadzenia techniki informatycznej, warunków, jakim powinny odpowiadać elektroniczne nośniki informatyczne, na których pisma procesowe mają być wnoszone, tryb odtwarzania danych na nich zawartych oraz sposób ich przetwarzania i zabezpieczania, jak również środki komunikacji elektronicznej, za pośrednictwem których pisma mają być wnoszone, tryb odtwarzania przekazanych w ten sposób danych oraz sposób ich przechowywania i zabezpieczania, z uwzględnieniem stanu wyposażenia sądów w odpowiednie środki techniczne i poziomu rozwoju technik informatycznych. Delegacja ta prawie od 9 lat nie została wykonana.

Autorka podkreśliła, że obecnie można elektronicznie inicjować postępowanie cywilne w sprawach rejestrowych o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego i Rejestru Zastawów. *De lege lata* możliwość dokonywania doręczeń elektronicznych ustawodawca przewidział również w postępowaniu rejestrowym.

Nie istnieje możliwość wnoszenia drogą elektroniczną wniosków o wpis do księgi wieczystej. Natomiast księga wieczysta prowadzona w systemie informatycznym może być wywołana do wglądu w każdym sądzie rejonowym prowadzącym księgę wieczyste w ten sposób, pod warunkiem, że jest on połączony z centralną bazą danych ksiąg wieczystych. System elektronicznych ksiąg wieczystych urzeczywistnia zasadę formalnej jawności ksiąg, wyrażoną w art. 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece.

Przepisy art. 626⁸ § 8 i 9 k.p.c. stanowią, że w księdze wieczystej prowadzonej w systemie informatycznym podpisany przez sędziego lub referendarza sądowego wpis uważa się za dokonany dopiero z chwilą jego zapisania w centralnej bazie danych ksiąg wieczystych. Przez podpisanie rozumie się dane w postaci elektronicznej, które wraz z innymi danymi, do których zostały dołączone, służą do identyfikacji sędziego lub referendarza sądowego dokonującego czynności w systemie informatycznym.

Interesujący temat zasygnalizował dr hab. Jacek Widło w referacie „Charakter prawny digitalizacji dokumentów w postępowaniu cywilnym. Uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda*.” Prelegent zauważył, że w praktyce występuje doniosły problem polegający na możliwości posługiwania się

przez strony przed sądem dokumentami w postaci elektronicznej, które pierwotnie zostały sporządzone w formie pisemnej, i jednocześnie brak odpowiednich przepisów regulujących taką możliwość. Wątpliwości autora skoncentrowały się wokół umów lub innych czynności dwustronnych pierwotnie zawartych w formie pisemnej – które następnie zostaną zdigitalizowane przez np. proces zapisania w formacie PDF przez jedną ze stron postępowania – i następnie posługiwania się nimi przed sądem.

Ciekawy referat wygłosił prof. dr hab. Jacek Gołaczyński. W ocenie prelegenta elektroniczne postępowanie upominawcze pod względem konstrukcji procesowej jest podobne do statuowanego w prawie wspólnotowym europejskiego postępowania nakazowego (postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty). W obu postępowaniach sąd wydaje nakaz zapłaty na podstawie twierdzeń powoda przedstawionych w pozwie, od którego to nakazu przysługuje sprzeciw. Na gruncie prawa polskiego, identycznie jak w elektronicznym postępowaniu upominawczym, wskazano, że nakaz zapłaty traci moc w przypadku wniesienia sprzeciwu. Pomimo tych podobieństw polski ustawodawca, odmiennie niż przykładowo niemiecki, nie zdecydował się zastosować w europejskim postępowaniu nakazowym rozwiązań z zakresu komunikacji elektronicznej. Podobnie, aczkolwiek nieidentycznie, w europejskim postępowaniu nakazowym i elektronicznym postępowaniu upominawczym uregulowano procedowanie po utracie mocy przez nakaz zapłaty. Na gruncie regulacji europejskiego postępowania nakazowego sąd w takiej sytuacji rozpozna sprawę we właściwym trybie, w przypadkach wskazanych również wedle przepisów o postępowaniach odrębnych, z wyłączeniem przepisów o postępowaniu nakazowym i upominawczym. Jeżeli sąd rozpoznaje sprawę według przepisów o postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych, przewodniczący, zawiadamiając powoda o wniesieniu sprzeciwu, wyznacza mu termin, w którym powód obowiązany jest w piśmie procesowym podać wszystkie twierdzenia oraz dowody na ich poparcie pod rygorem utraty prawa powoływania ich w toku postępowania, chyba że wykaze, iż ich powołanie w wyznaczonym terminie nie było możliwe albo że potrzeba ich powołania wynika później. Analogicznie w przypadku „uzupełnienia” sprzeciwu przez pozwanego. Podobnie w razie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym, gdzie przewodniczący wzywa powoda do usunięcia

braków formalnych pozwu oraz uzupełnienia pozwu, w sposób odpowiedni dla postępowania, w którym sprawa będzie rozpoznana – w terminie dwutygodniowym od daty doręczenia wezwania.

Przedstawiona powyżej problematyka stanowi jedynie fragment bogatej oferty merytorycznej konferencji, która owocowała w liczne dyskusje, wnioski i pytania. Organizatorom udało się stworzyć forum wymiany doświadczeń pomiędzy prelegentami reprezentującymi różne ośrodki naukowe. Dokonane analizy oraz poruszona problematyka stanowiąc będą niewątpliwie asumpt do stworzenia nowych regulacji prawnych.

Łukasz Świderek